

Bruk av tolk i barnehagen og skolen

Nyankomne barn, elever og deres foreldre kan ha begrensede ferdigheter i norsk. Da kan barnehagen eller skolen ha behov for å bruke tolk i enkelte situasjoner.

ARTIKKEL | SIST ENDRET: 01.08.2024

I møter mellom foreldrene og barnehagen eller skolen er god kommunikasjon viktig. God kommunikasjon bidrar til å ivareta rettighetene til barnet eller eleven, men også til å forebygge misforståelser mellom hjemmet og barnehagen eller skolen.

Barnehager og skoler skal, som offentlige organer, bruke tolk i henhold til kravene i [tolkeloven](#). Dette gjelder også SFO og tjenester barnehagen eller skolen samarbeider med, som PP-tjenesten, når behovet for bruk av tolk er til stede.

Når er det behov for tolk?

Offentlige organer skal bruke tolk når det er nødvendig for å ivareta hensynet til rettssikkerhet eller for å yte forsvarlig hjelp og tjeneste.

For barnehager og skoler kan det for eksempel være aktuelt å bruke tolk når de følger opp barn og elever gjennom oppstarts- og utviklingssamtaler, eller i saker som handler om tema som barnehage- og skolemiljø, særskilt språkopplæring, spesialpedagogisk hjelp eller individuell tilrettelegging. Også for SFO kan det være aktuelt å bruke tolk i dialog rundt oppstart og oppfølging av enkeltbarn. PP-tjenesten må vurdere behovet for tolk når de snakker med minoritetsspråklige barn, elever og foreldre i forbindelse med sakkyndige vurderinger og utredninger.

Det kan dessuten være nødvendig å bruke tolk på foreldremøter, hvis informasjonen som blir gitt i møtet er avgjørende for at foreldrene skal kunne ivareta interessene til barnet sitt. Det kan for eksempel være aktuelt hvis foreldremøtet dreier seg om alvorlige saker knyttet til skolemiljø eller til rus og

ungdomskriminalitet.

NAFO har tips og materiell som kan hjelpe barnehager og skoler i den flerspråklige dialogen med hjemmet.

[Samarbeid mellom hjem og barnehage \(NAFO\)](#)

[Hjem-skole-samarbeid i grunnskolen \(NAFO\)](#)

I hverdagslige situasjoner som ved levering og henting av barn, vil det vanligvis ikke være behov for å bruke tolk. Husk imidlertid på at selv om noen foreldre kan godt nok norsk til å klare seg i hverdagslivet, kan det oppstå misforståelser i situasjoner der barnehagen, skolen eller SFO bruker fagspråk.

Bruk kvalifiserte tolker

Kommuner og fylkeskommuner skal benytte kvalifiserte tolker. Disse er tilgjengelig i [Nasjonalt tolkeregister \(IMDi\)](#).

Søsken, ektefeller, slektninger, naboer eller kollegaer av foreldrene skal ikke brukes som tolk. Barnehagen, skolen eller SFO kan bruke ansatte med flerspråklig bakgrunn i kommunikasjon med elever og foreldre, men de kan ikke brukes som tolk i situasjoner der det er krav om kvalifisert tolk.

Informasjonsfilm om tolkeloven

"Bruk bra folk, finn ut av hvordan du får tak i dem". Slik oppsummerer Galvan Mehidi hovedtrekkene i tolkeloven. Imdi anbefaler alle ansatte i offentlig sektor å se denne filmen.

[Informasjonsfilm om tolkeloven \(IMDi\)](#)

Retningslinjer for bruk av tolk

Virksomheter som jevnlig bruker tolk har ansvar for å lage egne retningslinjer for bestilling og bruk av tolk.

- Les mer: [Hvordan lage egne retningslinjer for bruk av tolk i din virksomhet \(IMDi\)](#)

Rutinene bør gjøre at det blir så enkelt som mulig å innhente tolk når barnehagen, skolen, SFO eller PP-tjenesten trenger det, og alle ansatte må være kjent med disse rutinene.

Ansatte med ansvar for å bruke tolk bør få en innføring i hva de må passe på når de bruker tolk, slik at de så langt det lar seg gjøre kan unngå misforståelser. Drøft gjerne i profesjonsfelleskapet i hvilke situasjoner dere mener det er behov for tolk og ikke.

I enkelte tilfeller kan foreldre og ansatte være uenige i om det er nødvendig å bruke tolk. I slike tilfeller bør det sannsynligvis brukes tolk, og det er viktig at barnehagen og skolen har rutiner som ivaretar slike tilfeller. Husk at det er barnehagen/skolen/SFO og den ansatte som er ansvarlige for å yte en forsvarlig offentlig tjeneste.

Ulike typer tolking

Det finnes ulike typer tolking. Barnehager, skoler, SFO og PP-tjenester kan bruke

- frammøtetolking
- skjermtolking
- telefontolking

En god tolket samtale

En tolk skal gjengi muntlig det barnet eller foreldrene sier på sitt språk til de ansatte, og hva de ansatte sier på norsk til foreldrene. En tolk skal ikke selv delta i samtalen, men kan stille spørsmål for å avklare tvetydigheter i språket. Det er viktig at tolken forholder seg upartisk.

Den som skal lede en samtale som tolkes må være godt forberedt.

Husk at en tolket samtale krever ekstra god tid. Alt skal sies to ganger, og tolken vil ha behov for pauser.

- Les mer: [Forberede og gjennomføre en tolket samtale \(IMDi\)](#)

Forberedelser

Barnehagen, skolen, SFO eller PP-tjenesten bør ta initiativ til en forsamtale med tolken.

Tolken har behov for informasjon i forkant av oppdraget, både for å kunne vurdere egen kompetanse, kapasitet og habilitet, og for å forberede seg på tema og fagbegreper som kan bli nødvendige i samtalen.

Tolken har behov for informasjon om blant annet

- tid og sted for samtalen
- temaet og konteksten for samtalen
- hvem og hvor mange som deltar

- hvilke roller de ulike deltakerne har
- hvem hen skal tolke for (inkludert navn, kjønn, alder, språk og eventuelt dialekt)
- eventuelle dokumenter som vil kunne bli referert til i samtalen

Tolken har taushetsplikt, og skal makulere all informasjon når oppdraget er gjennomført.

Gjennomføring av møtet

For at tolken skal få optimale arbeidsforhold og oppfatte alt som blir sagt, er det viktig å plassere tolken riktig i rommet. Tolken bør også sitte i nøytral posisjon ovenfor møtedeltakerne, slik at hen ikke signaliserer «parti».

Når møtet starter, bør den ansatte og tolken informere godt om tolkens rolle. Det er viktig å formidle tydelig at tolken er upartisk og kun skal gjengi det samtalepartene sier til hverandre. Det er også viktig å informere om at tolken har taushetsplikt.

Videre kan det være nyttig å gi noen tips til deltakerne for en god tolket samtale, som å snakke direkte til hverandre og ikke til tolken, uttrykke seg kort og klart og gi tolken tid til å tolke.

Les mer og få gode tips til tolking i [IMDis informasjons- og veiledningsmateriell om tolking i offentlig sektor](#)